

ДОМАЋИ ЛИСТ

Цена је листу
на целу годину 2 ф.
на по године 1 ф.

Издаје сваког 1. и 16. дана у месецу.

Уредник, власник и издавалац:
СТЕВАН КОЊОВИЋ учитељ.

Цена за огласе:
на целој страни 8 ф.
на по стране 4 ф.
на четврт стране 2 ф.

СРПСКИ ПАТРИЈАРСИ И МИТРОПОЛИТИ У АУСТРО-УГАРСКОЈ ОД 1690 ДО 1890.

Давно је 200 година, како је до 40.000 породица, а у њима најмање по милиона српских душа, под својим патријархом **Арсенијем III. Чарнојевићем** прешло из Старе Србије, из места Пећи и околине, испред турског јарма, на Аустро-Угарско земљиште. Срби се ови населише по Бачкој, Банату, Срему, Славонији, Барањи, и све дуж Дунава и Сентандреје, у које се место смештило и тадањи патријарх **Арсеније III.** одакле се после пресели у срце народа свог у Ср. Карловце.

Срби су од вајкада били свом душом својом одани, тако званој „српској вери“ (православној); па поштујући веру своју, поштовали су и врховне чуваре наше св. прадедове вере православне. Србин се само тако Србином назвати могао, ко се само „српски“ знао и прекрстити, „српску“ веру исповедао, и од српског духовника благослов примао.

Србин према уважавању своје св. вере знао је уважавати и ценити своје духовнике како оне, који су с њима непосредно и добро и зло делили, и који су с њима са частним крстом у руци летили и у ватру и

у воду против непријатеља свог, и своје св. вере тако исто и врховне старешине, који су увек па и данас сматрани као матица, око које се вију, и свој живот, у животу њиховоме гледе.

Два су узрока, који нас гоне да напишемо ово неколико редака, нашим читаоцима о српским патријарсима и митрополитима у Аустро-Угарској. Први је, што се навршило 200 година, како доселењем својим основасмо овде српску православну митрополију-патријаршију; а други, што ево ових дана изабрасмо себи на удову митрополију, новог митрополита-патријарха. Стога држимо да се нећемо огрешити о синовљу дужност према нашој св. матери цркви, кад све наше досадање патријархе-митрополите, хронолошким редом споменемо, и уједно споменемо све главније моменте, који се догодили за живота њихова, не упуштајући се у оцену тих чиновна, јер држимо, да нит је то програм нашег листа, нит смо ми позвани; о томе ће у своје време историја своју мерилоу реч да изрекне. —

I. - **Арсеније III. Чарнојевић** патријарх пећки, а по том сентандрејски и карловачки. Превео је српски

народ из Србије 1690. и основао српску митрополију-патријаршију. Ово се све догодило под Леополдом I. од кога је и неке привилегије добио.

II. — **Исајије Ђаковић** митрополит карловачки; почео је управљати митрополијом 1708. —

III. — **Софроније Подгоричанин**, митрополит карловачки; почео је управљати митрополијом 1710.

IV. — **Вићентије Поповић** митрополит карловачки; почео је управљати митрополијом 1713.

V. — **Мојсија Петровић** митрополит карловачки и београдски, почео је управљати митрополијом 1718. а 1726. и митрополијом београдском. Умро је 1730.

VI. — **Вићентије Јовановић** митрополит карловачки и београдски, почео је управљати митрополијом 1731. О овоме су митрополиту писали наши неки писци, да је имао намеру, да се сам, па и своје стадо поунијати, на што је устао пречт. Д. Руварац и својом „историјско-критичном цртом“ таково мишљење сузбијао. — Умро је 1737.

VII. — **Арсеније IV. Јовановић Шакабенда** патријарх пећски, поново је превео нешто Срба на Аустроугарско земљиште, и постане патријархом карловачко-београдске митрополије, 1741. под царицом Маријом Терезијом.

VIII. — **Исаије Антоновић** митрополит, почео је управљати митрополијом 1748.

IX. — **Паво Ненадовић** митрополит, почео је управљати митрополијом 1749. Врло је заузимаљив био за српске ствари привилегијама обећаним. — Под њим је сазидана патријаршеска саборна црква и двор, и знатни фондови основани у Карловцима.

X. — **Јоан Георгијевић** митрополи-

лит, почео је управљати митрополијом 1769.

XI. — **Вићентије Јовановић Видак** митрополит, почео је управљати митрополијом 1774.

XII. — **Мојсије Путник** митрополит, почео је управљати митрополијом 1781.

XIII. — **Стеван Стратимировић** митрополит, почео је управљати митрополијом 1790. Завео је год 1791. велику гимназију у Карловцима, као и садању богословску школу; основао је уз сународнике своје и „фонд митрополитског благодјејанија у Карловцима.“ Доприneo је много да се основала и српска новосадска гимназија. — Умро је 1836.

XIV. — **Стеван Станковић** митрополит, почео је управљати митрополијом 1837.

XV. — **Јосиф Рајачић** митрополит-патријарх, почео је управљати митрополијом 1842. За његова су доба, врло знамените ствари прешле у црквеном као и у политичном животу оностраних Срба. У најбурнијим годинама 1848 и 49. прикупио је Србе око себе, и образовао самосталну војску. За његово доба су и знаменити црквено народни сабори бивали, који су ускрели српску војводину. У овом столећу њему су првом из владајућег двора дали патријаршеско достојанство. — Умро је 1862. год.

XVI. — **Самуило Маширевић** патријарх митрополит, почео је да управља оностраном српском црквом 1864. године. За његово се време подпуно развила и створила на црквено народним саборима црквено школска аутономија. Умро је 1870.

XVII. — **Прокопије Ивачковић** патријарх митрополит, почео је да управља оностраном српском црквом 1874. — Умро је 1881 године.

XVIII. — **Герман Анђелић** патријарх митрополит, постао је патријархом 1882 год. За живота је свога оставио фонд од 40.000 ф. раздељен на две цели; на мировину гимназијалних професора и на фонд за свешт. удовице, а 1000 ц. дук. кар. саб. цркви. После смрти му брат преч. г. Стеван Анђелић по замисли покојниковој, зида гимназијалну и богословску зграду у Карловцима, у вредности 160.000 ф. Умро је 1888. г.

XIX. — **Георгије Бранковић** патријарх митрополит, изабран ове године 19. апр. а потврђен од Његовог Величанства после неколико дана. — У Њему онострани народ српски полаже велику наду, познавају-

ћи Његову високу способност, енергију, истрајност, и заузимљивост, за све оно, што иде у прилог српске православне цркве, и вероисповедне нам школе. Обоје се налази сада у врло незгодном и заплетеном стању, и само се у Њега уздамо, да ће он једини бити кадар, опет ред да успостави, и цркву да нам са овога бурнога мора приведе на тихо пристаниште.

С погледом на ове околности и на сретни избор у лицу Његовог Високопреосвештенства г. Епископа Темнишварског Георгија Бранковића, не може ни ово скромно уредништво, са својим читаоцима а да не кликне најискреније.

Ж И В Е Л А

Његова Светост СРПСКИ ПАТРИЈАРХ Господин
Г Е О Р Г И Ј Е Б Р А Н К О В И Ћ
на многаја љета!

П О Д Л И С Т А К.

Пијаница-пропалица.*

прта из сеоског живота.

Вад је Јеврем Настић распућкао сву своју сермију, све своје имање, од једном се смирио.

Ни дај Боже, да помислиш, е-је више то онај газда-Јеврем, што није ни дану ни ноћу избивао из крчме. Лице му опало, увенуло, а преко ћелаве главе етрше два-три праме оседеле косе. Врат одуљао, плећа испала, а поглед му мутан, Господе, па тако брижан, невесео . . .

Говорили људи за њега . . . а да боме, сваки главом махао, кад би се сетио

*Истинита прича.

Писац

оне његове лепе земље, оних његових лепих винограда . . . говорили тако, те веле: примирно се зао дух у њему, па се сад овестлио. Овестлио, кад је са свим пропао, овестлио се, кад је морао из туђих руку милост изгледати.

Овестлио, али доцкан.

Еј Јевреме, Јевреме! . . .

Да лепо беше оно доба, оно безбрижно доба. Сећаш ли га се, ти, баш ти, Јевреме, што тако етидљиво кријеш очи своје од нас људи, својих сељака. Не си ли онда био бесан, бесомучан, није ли онда слава твоја била, село твоје било, сви ти се клањали, теби Јевреме, бедни мој Јевреме! . . .

ВОЋАРСТВО.

Спајање.

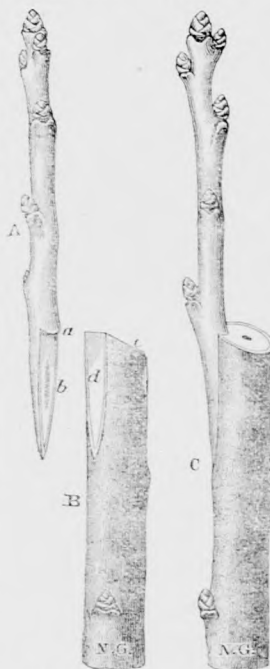
(Копуирање).

„Поправљено спајање.“

Сим обичног спајања има више начина спајања и то тако звано: „поправљено спајање“, од којих ћемо овде само један најлакши начин да споменемо, опишемо, и сликом да разјаснимо.

Ако нам је дакле подлога много дебла од калемгранчице, онда се подлога у висини од земље на 10—15 см. косо пресеће (сл. 30. В.-с.) За тим се узме калемгранчица, која је према подлози много тања, те се под 3—4 оком, с противне стране доњег ока, нешто ниже према њему (сл. 30. А.-а.) попречно до срца зареже, али тако, да зарез горе косо стоји: за тим се од тог зареза зареже уз дуж калемгранчица до доњег краја, на да се заврши на противној страни коре, с које је доње око (сл. 30. А.-в.) Угао међу заре-

зима а и в називамо седло. Када смо тим начином удесили калемгранчицу, приступимо поново подлози и зарежемо је са оне стране, на којој



Сл. 30 Сл. 31. ужљеби се у седло а на калемгранчици; а друго да оба дуга зареза поднуно поклоне један дру-

је уздигнут зарез на подлози (сл. 30. В.-д.) Овај нови зарез д треба да захвата и кору и нешто дрвета, и да је по облику и по величини раван са зарезом в на калемгранчици. Кад је и подлога и калемгранчица готова, приљубе се ова зареза в и д један на други тако, да прво оно седло наседне на подлогу горе т. ј. да врх од подлоге

Опомени се само празника. Онда си био најбесомучнији.

Тресао си главом гордо као лав, а цела твоја пијана дружина клањала ти се покорно, послушно, па и бирташ-Мориц са осмејком на устима стајао је пред тобом као роб.

„Сви шените . . . вам вашу! . . .“

И јед' Јевреме, они су сви шенили. А ти си се смејао, грохотно смејао, а ми-ла ти била та луда власт, та лепа покорност.

А Цигани свирачи . . . весела им душа, пратили ти сваку стопу, од тебе, ли од тебе само изчекивајући бесмислене заповести твоје.

Свирали ти твоју песму. Знаш ону

. . . Де, како оно иде :

„Свирајте ми девет тамбураша,
Има Јеврем у кеси новаца,
Ево једна, ево друга . . .“

И Циганин свирач све једну по једну свијао у свој прелучак, где су се и пређашње твоје банке смирено одмарале.

Па колико си само столица разлушао . . .
Питај само бирташа-Морица.

А Мориц је био мудра глава. Ти ни-јан, а столице пијаније од тебе. Све неке изанђале, раскламитане, опале, старе, а ти си их сутра плаћао — као нове.

Ех, Јевреме, ти то не си знао!

А вино! . . До поноћи оно наше

гог и то у тој мери да свуд наоколо падне кора калемгранчице на кору подлоге, као што нам то јасно сл. 31. у С показује. Само тако ће моћи сок из подлоге, продирати под кору калемгранчице и обратно. Спојену и приљубљену подлогу са калемгранчицом, морамо рафијом чврсто свуд унаоколо привезати и воћарским воском добро обточити, да ваздух и влага до зарезаних места не може продирати. —

Осим овог, тако званог поправљеног спајања, има још више начина који се у главном, спајањем изводе. Главна разлика међу појединим овим начинима, састоји се у томе, што се главним оним подужим зарезима, и на подлози и калемгранчици усецају у дрво тако звани језичци, те се при спајању ови утуре један у други, да тврђе, и сталније одржавају накаламљено место.

III. Каламљење седлом под кору.

Касније у пролеће, кад се живот биљака, па по томе и воћака поново јави, и сок у велико крене, тако да се већ и летораста појављују, може се овај начин за каламљење

разних дивјачади да примене. Пошто је за овај посао необходимо нужно, да се кора на подлози лако луби од дрвета, то се не да ни замислити да се може изводити врло рано у пролеће, кад сок још није ни кренуо, или и ако је, оно врло слабо, тако, да би се тешком муком кора на подлози од дрвета лубила, и цеоби нам посао узалудан био. С тога се овај посао може са успехом обављати априла па и маја месеца, само ако смо одржали калемгранчице у свом мирном стању.

Изводи се пак на овај начин:

Калемгранчица од 4—5 очију зареже се под 3 или 4 оком спротивне стране овога, по преко до своје полутине сл. 32. А-а. па одагле до доле тако, да се зарез заврши крајем коре на оној страни, на којој је последње око А-в. Овај зарез мора да буде преко срца на противну страну тако изведен, да свуд унаоколо зареза стоји кора од калемгранчице слободна, која изгледа око бела дрвета као неки оквир сл. 32. В-с. — Подлога С. претестеринше се попречно и оштрим ножем порав-

лепо, планинско, а од поноћи боже опрости „јорданска водича“. Бело, румено, шта ли, а неки задах цанти из њега. Нагнеш ли, га, да речеш: вино, ама човече млако, као садовина, а лудо као новина, да те Бог сачува. Ти га не си пио, али си га лио. Квасно си њиме и под и сто, а сутра дан горко плаћао, размућену воду.

Ти то не си знао, али је Мориц знао, а разумео још боље. Твој „оцак“ рушио се, а његов дизао, твој амбар празнио се, а његов пунио, твоји волови мршавили, а његови се гојили. Рекох њ е г о ви.

Еј, Јевреме, — та човече, — погледај их боље. Виш онај левак, оно је твоја „Варка“, а ово твоја „Милка“. Виш гледе

у тебе, као да те још познају, а да имају ума и разума као рекли би ти и они: Еј Јевреме, Јевреме! . . .

А како си био весео, кад си се од њих опрашћао. Сећаш ли се?!

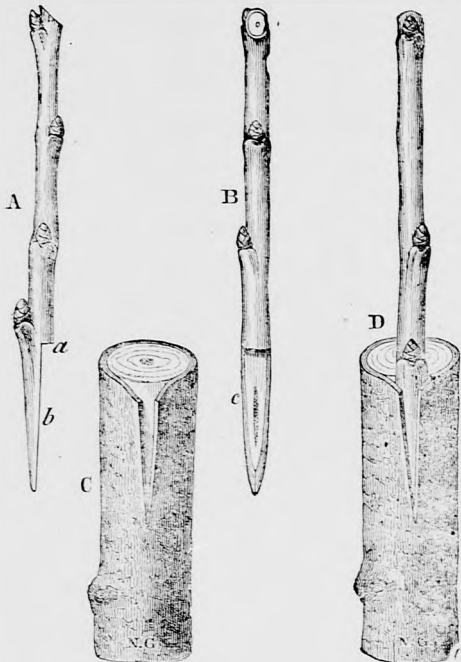
Баш су биле покладе. Цело је село врло од весеља. Вино се точило, живина се клала, песме се певале . . . та . . . му Срби смо. На све стране све само весеље.

Само, Јевреме, у мојој кући била је тишина.

Не, што не сам светковао, не та и ја сам Србин. Али . . .

Моја је домаћица скухала ручак, али је ручак био пристојан, умерен. После ручка попили смо две-три чаше вина и и

ни и очисти од трина; по том се на њој изабере чиста страна, на којој нема чворић, или где кора није распрштена, те се оштрим ножем



Сл. 32.

Сл. 33.

толико дуго кора распара, колики је зарез **B** на калемгранчици **A** или нешто мање, те се дрвеним или коштанним ножићем кора при почетку ра-

спора одљусне с десне и слеве стране од свог дрвета. Приправљена калемгранчица се зарезом дрвету подлоге окренута, утисне међу дрво и обе одљуснуте коре, и потискује доле све до зареза **a** који као седло наседне на површину од подлоге, које изгледа сл. 33. **D**. Одљуснута се кора и с једне и с друге стране причврсти уз утиснуту калемгранчицу, рафијом обвије и воћарским воском обточи.

Многи су воћари овај начин за најбољи држали и топло га препоручивали због његове лакоће, рада, и брзог примања. Напротив, данашњега доба један од најчувенији помолога Гоше, овај начин врло осуђује и изрично вели за њега, да је баш најгори и то с тога, што кад се у подлогу утискива калемгранчица више дуби кору на подлози, са обе стране, него колико калемгранчица места за себе треба; услед чега остају у подлози празна места под кором, која су у толико већа у колико је дебља калемгранчица. Посљедња је овога та, да кад се калемгранчица и ухвати, слабо се за подлогу држи,

зашао на шор, да са суседима прекратим време, све у лепом разговору, што но реч, у љубави.

А из твога шора зачула се од једном певка, жагор, вика, цикат, све у један мах.

Сви смо се окренули тамо.

И шта смо видели.

Мој Јевреме, Јевреме . . .

Ти упрегао своје волове, а у кола натоварио сву своју „браћу“, тобож „пријатеље“. Са лица им читамо, како им је у овај мах у глави. Очима зацрвенили, а гадне песме, изменане са псовком, ориле им се из промукла грла.

„Сви су, сви су, ал' ко Јеврем нису . . . еј! . . .“

А ти бичањетом те удри оне лепе, мирне волове.

Ех, није да су јурили, то је за чудо!..

И ми смо се сви смејали. Сви ми, па и цело шор, и цело село, сви смо се смејали. То си ти и хтео. Али тај смех није био смех као обичан, или смех из зависти, већ пун жалости и сажаљења.

Тако ми.

Али их је било који су се смејали, чуј Јевреме, — твојој пропаст. Не знаш ти свет. Опака је то гуја, и кад се смеје, радује се твојој пропаст, а да.

Па шта си радио после тога.

Ушао си у крчму, а наш Мориц те дочекао са раширеним рукама. Е није него-

и дебљањем својим отискује се на страну од подлоге, и врло тешко и споро зарашћује оно пресечено место на подлози. У току живота свога изложен је каламак и најмањем ветру, да ће га лако моћи оцепити од подлоге своје.

За бољи начин оваковог каламљења препоручује, да се кора на подлози не пара, него да се кад се пресече подлога, одма утисне калемгранчица међу дрво и кору нераспорену, која чвршће држи приљуб-

љену калемгранчицу уз себе него иначе; а и непојављују се са обе стране она празна места под кором, што често може да буде узрок, и да се каламак не прими или иначе каквој болести. Ако тако под нераспарану кору не можемо да утиснемо калемгранчицу, оно вели, може се распорити, али не одљуснути са обе стране кору, него само са једне и под ту само утиснути зарезану калемгранчицу. Овако ће да чвршће и боље стоји прикаламљено место.

П Ч Е Л А Р С Т В О .

Живот пчелин.

§. 10. Топлота у кошници.

Кживотињска топлота код свију топло крвних животиња, износи 30°R. Тако исто и у срцу кошнице, у гомили, где су све скуњене пчеле око легла, износи топлота од 29 - 30°R. — У лето, при јаким жегама, диже се

топлота и на више. Ако се пак у унутрашњости кошнице развије прекомерна топлота, то пчеле умеју са махањем својих крилаца — промајивањем — да снизе ову топлоту. У том се случају побокови кошнице или око лета напоље разиђу, јер иначе усљед прекомерне топлоте, во- сак би се топио, по одпадао би, и грдна би се штета починила. Оне то све по своме нагону (инстинктивно),

Волео те он, пуно волео, ал' не реци као брата свога. Ти си му био од најбољих крава музара.

И частио си се два дана.

Па после јекну селом: Газда — Јеврем попио волове. . .

Ех тог чуда онда! . . Узмувало се све село, о мај, па да речеш, жао им је човека.

Чуј шта се говорило,

Једни веле:

— Нека га нека, кад је луд нека пропадне. А баш то му и треба. Рашепурио се овамо, као да је спахија, али ће се и сурвати. О, брате, зар је један тако!..

Други опет:

— Ал' не реци, ама и је с' . . . овај . . . Знаш тако, па тај никог и не меди . . . Бож' опрости . . . виш он тако, ама ни да је бразду изорао, па мисли: ко је, он је . . . Али нека га нека, доћи ће ђаво по своје. Треба га само пустити, па да виш . . .

Сам деда-Мелентије говорио је:

— Жао ме је човека, жао, врло жао. Браћо, човек ко и ми, а овамо наш је . . . па ме боле. Еј Јевреме, Јевреме . . . Ама, брате . . . ако му ја нисам доста говорио . . . али шта ћеш. Ја једно, а он друго. Идем баш и сад тамо.

И дошао к теби.

Па што си га истерао?!

знају, с тога се и разликују с легла осим оних, које су на леглу најнужније. Обично кад је врло велика врућина у кошници, онда пчеле од ње постају спорне и лењиве, с тога би на кошницама ваљало ради вентилације (приветрења) да се нађе по више отвора и ове ноћу оставити отворене, да се унутри ваздух мало разхлади, а тиме и њихова вредноћа подстакне.

У месецу августу и септемберу, кад је већ престало лежење младих, унутрашња је температура (топлота) 24°R . А у почетку зиме спадне на 20°R . Наступи ли јака зима, спусти се на 14°R . па и на 8°R .

Пчеле врло добро знају, да што више јелом троше хране, да се тим више у њима, па и у самој кошници већа топлота развија. То је баш узрок, кад је хладније, кад су изложене већим промајама, да троше и више меда. С тога се препоручује, да пчеле односно кошнице морамо на згодном и добром месту оставити на зиминте. Осим тога, што је пчелама за време целе зиме, нужна једнака и то умерена топлота, нуждан им је тако исто и трајни мир, јер

у миру више преспавају и мање троше мед; тим је мање јогани (екскремената) и ваздух у кошници је много чистији и здравији. Мир и топлота од $2-3^{\circ}\text{R}$. јесу најважнији услови за презимљивање пчела.

§. II. Рад око легла.

У почетку месеца фебруара а и марта, већ се чине припреме око легла. Топлота у кошници расте, матица покушава већ да поједина јаја носи, и то са једне стране једног сата; ово бива још пре него што наступи први излет ради чишћења. После неколико дана матица снесе опет неколико јаја и с друге стране сата. Топлота у кошници подигне се већ на 29°R . Тада пчеле већ восак производе и оне уљево (црвике) који се пре осам дана излегли запечателе. По том пчеле више меда и рђе једу, да више воска створе, но тада им је нужна и вода; они је нађу у виду капљица при врати на прозору. Тада не добије само матица нагон за лежење младих, него цело друштво; цео народ и матица и пчеле. Матица носи јаја, и тиме чини услугу свима, свом народу; а раделице из-

Виш, Јевреме, седа је то била глава, седа, пуна поштења. То ти је био пријатељ, који ти је био дошао, да те обрлати. А ти! . .

А куд су ти осам лонаца земље?!

А где су ти два винограда.

Тражио сам те ономад, управо рећи, распитивао сам за тебе у „груднуку“, код господе, па те и непознају.

Веле: неки Мориц Штајн плаћа на њих „порцију“.

А синчић твој жељан слатко шире, па ономад са лончићем стао тако на шор те проси.

Ја зауставио коње.

— Чича! . . а пружио лончић, па ме моли.

И дао сам му, а вамо ме нека жа-

лост подишла, те ме свог пропиње. па ми се и очи наводњише. гледајући га како гута ширу.

О, Јевреме то је и Богу плакати.

Виш ову чашу вина, како се пакли, трепти, а нешто те из ње мами, да је испијеш.

Видиш ли а?

То је, мој Јевреме, то је у њој зао дух. Ђаво, антихрист.

Где како мами, како се смешка, само да га окусиш.

И кад га се напијеш, а он се тако усели у тебе и тобом управља. Онда ниси свој. Води те тако на танак лед.

Ти то неси видео. А и не видиш

легу и одхране, те тако и оне се старају за све. И по томе се види да матица овде није као каква владарица, него као родитељица свију, а пчеле су као неке одгајилице. Што су дани топлији, то је и унутри топлије и већа спрема за легло; више се једе а више је и погани (екскремената). Како пчеле уграбе један леп дан, одмах излете на тако звано прво чишћење.

Пчеле у марту кад излећу, излећу само ради чишћења од погани, износе своје мртве и унашају воду и траже рђу на цветовима који се рано у овом месецу појављују, као што је на лешњику дрењу итд. Кад матица осети, да су све околности повољне, да је топлоте довољно, онда почне редовно да из ћелије у ћелију јаја носи. Ова се јаја брзо почну лећи; за 1 - 2 дана, из јајета се излеке црвић. Пчеле како примете да се из јајета излегао црвић, одмах му дају хране. Пчеле испрва хране и раделичке и трутовске црвиће млечем, све до год се не почну издизати у висе у ћелијама. Кад се почну у висе издизати, онда их почну хранити

рђом. Пчелар у овом послу треба да помогне пчелама, а то ће тако учинити, кад у близини кошнице стави један тањир са брашном. Брашно је оно што и рђа, и оне ће одатле брашно ради својих црвића у кошницу вући. Ако су у сваком погледу повољне околности, а у кошници се налази и поједино трутовско саће, то је већ и ово априла месеца запечаћено и слободно се можемо надати раној ројидби. На против наступи ли изненадна јака зима, пчеле се опет горе скуне у клупче, па напусте своје црвиће; ови услед хладноће и недобијања хране не могу да живе него умру, и цело легло почне да прелази у трулеж, те тако за кратко време цела кошница пређе у трулеж. Ова се болест назива помор пчела; њој се може стати на пут, кад се раније примети и угинуло легло изсече, и избаци из кошнице. Свакојак треба у пролеће, не обзирајући се на време какво је, или какво ће да буде, пчелама помоћи у њиховом лежењу и то са тако званим шпекулативним прихрањивањем, што јако подномаже лежење.

га, јел? Ама ја не знам или је тако, или није, а увек мислим даје тако, и то ме је снасло.

Он је у теби Јевреме, јер ти ниси свој. Окани се човече вина, па иди, те се моли Богу. Моли му се . . .

Ал' да . . . ти и немаш иконе.

Куку Јевреме, јадни сице, и теби и твојој . . .

Икону! . . .

Ти и не знаш шта је то.

Па где ти је? Где је твој св. Ђурђе, знаш онај на коњу, у златноме оквиру, што си га лане у вароши купио.

Немаш је?

А баш је ево овде висела, а-кандило

пред њоме. Твој синчић, мати га је учила, увек би се пред њом молио, кад год би пошао да спава. Мало детенце, па скрети руке и тако гледа у св. Ђурђа, а вама му молитва лебди на уеницама. Оно му се молило за тебе, за свога родитеља.

Ех, да си га онда видео! . . .

Али да, ти си обично у то доба седно у биртији и викао, неовао . . . па можда и светог . . .

Бож опрости, страшно је то . . .

Па шта си тек са њоме, са иконом урадио.

Кад си већ све профућкао, све, све, све под белим небом, остао си без хлеба, без пара, без ствари, у кући.

Кад дође мај месец кад се и природа са свим ублажи, јаких зима и оштрих ветрова нестане, биље почне једно за другим да цвета — тада је пчелама осигуран обставак, оне слободно излећу на пашу и обилато вуку у кошницу храну за своје легло, а и матица у то доба носи јаја, у највећој мери тако, да дневно снесе по 1500 јаја.

Месеца јуна ројење је већ у највећем жеку. И према пашу своје околине, у коме се пчелињак налази, пчелар ваља да уме сво ројење добро да удеси. Ако се добра паша протеже и јула и августа месеца, а природне ројеве жели да добије, пустиће, из сваке своје добре ројанице по 2—3 роја; а ако паша престаје у полутини јула или у почетку августа, онда ће тек по један рој пустити, или ће тек само из најбољих ројаница пустити по један рој. Према тим околностима ће пчелар удесити

ВИНОГРАДАРСТВО.

Плањача (пероноспора.)

Писмо се опростили ни једне беде у нашим виноградима, а друга

ако и сам хоће да прави вештачке ројеве. Према познавању паше, знаће своје кошнице да удеси и њихов обставак да осигура.

У то доба мора пчелар, и све старе матице, које су прешле 3. годину, без икаквог сажалења да уклони, и младом оплођеном да понуни. — Даље, ако се пчелар не нада дугој пашу, а у то је доба најбоља, ваља матицу затворити у мале матичине кавезчиће, и тиме не дати јој да носи јаја, него силом нагонити пчеле, да сву своју снагу и рад обрете на збирање зимнице меда. Кад паша престане, матица се пусти, и она кад осети по пчелама, да слабо хране уносе споља, прође је воља на носење јаја. Из свега се овога види да пчелар мора добро да позна пашу своју, и своје околине, како по каквоћи и коликоћи, тако исто и подужини времена за које траја, те да може према томе и свој рад да удеси.

је већ ту. Филоксера је тако рећи узбунила цео свет; многе је виноградаре, већ и до просијачког штапа

Онда си седио у својој соби, па си мислио. Жена ти је плакала, а шта си ти мислио, јел, ни сам не си знао.

Тек кад је онај дугачки Нестор Јовин прошао шором пијан, накресан, онда си се пренуо. Њега пратила „музика“ и весела браћа, негдашњи твоји пратиоци, „пријатељи“.

Нестор је певао, па онда завршио:

„Сад је моја влада — еј!“

И била му „влада“, јер си ти био пропао, па сад њега ђаво узео у шур.

А другови су му опет допевали оно твоје, само мало другачије.

„Сви су, сви су., ал ко Нестор ни су — еј. . .!“

И ти си скочио на ноге. Јед и злоба расипњали те. Пинао си се по себи, али паре нигди. Онда си као бесомучан одјурио у крчму.

А Мориц те је тек тек познавао. Тешко да те је и погледао, а волео би да те више и не види.

— Дај ми вина? искао си и чекао.

Нико ти га није донео.

Хеј, Морицу! вина! . . .

А он једва изашао.

— Но, шта је, шта се дереш?!

— Дај ми вина.

— Ви-на! . . . Даћу ти, а зашто да не. Али, де платидер прво . . .

(Ко би се томе надао, а?)

дотерала, и покрај свих напора и покушаја није јој се нашло радикалног лека, да би смо је се могли опростити. Она је нашој лози најжешћи непријатељ у земљи, на жилама лозиним, а ево готово у исто се доба јавља, и то у великој мери други непријатељ пламењача, на надземном делу чокотовом, на лишћу, на души винове лозе.

Још пре неколико година, први је подигао реч о пламењачи, па и поступак изложио шта да се ради против ње в. учени проф. Мита Петровић, на коју реч, на жалост слабо се на овог непријатеља велике важности полагао. Упоредо са поменутиим г. професором подигао је и други стручњак г. проф. Јерговић свој глас о њој и против ње, наглашујући каква нам опасност нашим виноградима прети, ако равнодушни према њој останемо. То се за ово кратко време све збило у нашим стручним листовима, а не мање, и по страним листовима писало се, и говорило, и још опширније. У току овог писања, пламењача није ни за длаку устукла натраг, шта више

она је за ово кратко време тако се снажно улегла и заразила нам винограде и у нашој домовини и ван ове, да су се већ морале издавати и наредбе в. угар. министарства, којима се виноградари позивају, да озбиљно настоје, да се ова болест, ако је икако могуће још у корену свом у зачетку сатре, да неби тако удвострученим непријатељима, наши виноградари пре подлећи морали, и један од најглавнији извора наше привреде са лица земље збрисали. —

Према програму нашег листа у дужност нам спада, да и ми о пламењачи коју више кажемо, да упознамо наше читаоце са овом бедом, и упутимо виноградаре, на који ће се начин ова изкоренити моћи.

Навешћемо речи г. проф. Јерговића, како изгледа ова болест и како ју је најлакше познати. „Спољашњи знаци, по којима се та болест сигурно распознаје, јесу по наличју лишћа, неке беличасте, с почетка мале пеге, као да је лист посут исуцаним шећером. Ове се мало по мало све више шире, а особито уз лисна ребра, док се на послетку

Ти си се згрануо. Хтео си нешто да кежеш. Реч ти на устима, а вамо сав дрхћеш.

Онда си изашао на поље као луд.

У ушима ти непрестано зујале дугачког Нестора песма: „сад је моја влада...“

Ух, то те је, до зла Бога љутило.

Е — . . . му, још није тако, још сам ја жив . . . чекај . . .

И одјурнио си кући.

А мрак се почео хватати.

Ушао си у собу и дрекнуо:

— Пали свећу! . . .

И кад се није упалила, онда си се тек сетио, да је већ и немаш у кући, а трговац неда на вересију.

Пошао си напред . . .

Рука ти је дрхтала, и ти си кроз мрак напишао.

— Не!.. дрекну ти жена.

— Је-вре-ме! Је-вр . . .

А ти си као задрхтао. Једва си је окачио од зида. Морао си и „ексер“ извући.

Је-вре-ме, бог ћете уби-ти, Је-вре-ме-е..

И стропоштала се пред тебе . . .

— Не-мој . . . де-те-та ради . . . не-мој . . .

И кршила руке.

Па шта си био наумио безумниче?!

Зар ти није душа задрхтала?

Зар се неси Бога поменуо?

Зар се неси . . . О, Јевреме, зар се

шњима не покрије сва доња страна. Где су на наличју ове беле пеге, на истом се месту на лицу лишћа онакају жуте, за тим црвенкасте, а после црнате неправилне тачке, које се све више множе тако, да сав лист пожути, почне крајем црвенити и црнити, завија се, суши, и опада. Осим тога неће отпасти само један лист, већ за мало дана сви на лози, док на послетку сав не остане го млав (ластар) и зелено незрело грожђе. И по самом начину онадања лишћа може се распознавати, јер дршка му заостане увек на лози, што не бива при јесењем онадању лишћа.

Од колике је посљедице за лозу губитак лишћа, сваки ће од виноградара добро знати. Лоза се престане развијати, грожђе не може да сазре, брдун (лоза) остане вазда слаб, а мало по мало цео чокот иструне. То су знаци по чему ће сваки виноградар лако моћи ову болест познати и увидети, да ли му је тиме већ виноград заражен. „Пламењача се развија најјаче на топлом и влажном времену. Што је која година ки-

шовитија и топлија, то је опасност од ње већа; на против, дуготрајно сухо време, зауставиће ју у њеном напредовању, а може ју кад-кад и сасвим предупредити. У коликом се обиму та болест годимице шири, и у којем се добу године у једном месту најпре указује, није вазда једнако. Једне се године н. пр. може догодити, да се пламењача онака већ рано с пролећа, и у великој множини, а друге се појављује тек доцкан у лето и у врло малој мери. То зависи једино од времена, ако буде ове године пролеће влажно и топло, (као што је ево почетак такав) имаћемо је у нашим виноградима већ месеца маја, и то много више него лане; буде ли пак пролеће сушно (што ево није изглед) појавиће се доцније, и неће нам све дотле задавати великих брига, док суна траје.“ („Гезак“ о. г. бр. 12.) Пошто се против ове болести препоручује више лекова, то ћемо ми у идућем броју саопштити нашим читаоцима онај лек, и у оној мери, кога је наше министарство пољопривреде својим високим одликом под бр. 8419 III 9. пре-

не си божије казне бојао, кад си са зида свог домаћег свеца, свога св. Ђурђа скинуо?!

Па си се једва отиснуо од жене.

Јурио си као бесомучан у крчму. Трчао си, као да си стрепио, е-ћете божија казна стићи. Ал' Бог, Јевреме, Бог..

И од чега си се био од једном поплашио?

Био си нуз пут стао.

Месец те осветлио, а крај од иконе св. Ђурђа вирио ти испод кабанице, па се цаклио чудним сјајем.

Зашто си застао?

Јел' ти си дрхтао, а икона те под одећом љуто пекла. Ух страшно је то! . .

Осетио си огањ њен, па си је већ хтео да испустиш . . . али . . .

Зао дух из тебе нукао те даље..

Чуо си и Несторау биртији где пева

Памет ти се обезуми, а пред очима поцрни ти цео свет. Стиснуо си икону и сав жедан жедан нечега . . .

— Чекај! . . Нећеш певати! . . Још сам ја . . .

И јурнуо си у биртију.

У мрачном ходнику сузreo си се са Морицом. Као подмукла лија једва си шаптао.

— Господару! . . молио си га тако први пут.

Он се осврнуо.

поручило. Ми би то већ и овом приликом донели, али због скученог простора овога листа, покрај најбоље воље са свим нам је немогуће.

РАТАРСТВО.

О загртању кукуруза

По Шлипфу.

Ми смо у овом листу, у једном од пре неколико бројева споменули да ће мо о загртању кукуруза, као о једној важној радњи, даном приликом коју више рећи. Ево то овом приликом нашу заложену реч овим исекуљујемо.

Много се пута међу умним пољопривредницима заподела распра око тога, да ли је боље да се кукуруз загрће, или да се уз две па ма и три копње, остави незагрнут?

Сваки је своје становиште ватрено бранио, а противничко још жешће нападао. Ко од њих има право, држимо да нисмо ми позвани да решавамо, али нам у толико више у дужност спада, да обојих мишлење изнесемо пред наше читаоце и замолимо их, да покушају и један и други начин. Онај начин како су до сад чинили, држимо, да ваља да га се држе и ове, па и идучих година, а мислимо да ћемо погодити, ако кажемо да сви наши пољопривредници загрћу своје кукурузе у своје време; али нек нам дозволе наши пољопривредници да их замолимо, да по нешто покушају и незагрнути него онако оставити, наравно

разумевајући, да се не остави где на овратинама, на слатини, где се грудве налазе као бурад од по акова, него да једно мало парче земљишта кукурузом засејано оставе на обичној доброј земљи, каква му је већина земље, па исти кукуруз нека га двапут, ако нужде буде и трипут окопа, — и тада ће се сам собом уверити, који ће боље успевати па и родити. —

Они који тврде да не треба кукуруз загртати, наводе за узрок ове појаве, да оправдају своју тврдњу. Веле :

Загртање је један по све неоправдан и узалудан посао, јер тиме кукурузу није ништа поможено, него му је загртањем још горе учињено. Горе му је с тога учињено, што се она земља коју су нагрнули око стабадљике кукуруза, пре ветром и сунчаном жегом исуши, те тиме као сува не може биљци ни довољно хране да пружи. Наводе примере, да се баш у сушним годинама боље кукуруз одржи, који није загрнут од оног који је загрнут, јер је мањом површином земља изложена сунчаној светлости, принеци и сувим ветровима; на против кад је кукуруз загрнут, брже и већма се земља суши, а и живе су ближе површини, и не могу таку и толико хране да набављају, да кукуруз може добро да

— Да вам продам . . . и ни си смео изрећи: шта.

Одмах ти је дошао.

— Но шта је шта ћеш? Шта ти је то.

Ти му показа.

Он упали жигицу, да осветли, а св. Ђурђе сав блесну у светлилу.

— А шта ће то мени, Јевреме?! То је ваш светац. Не треба ми. Немам новаца.

— Не . . . за вино.

Он опет упали жигицу.

— Кажем ти: шта ће ми. Мени не треба . . . А пошто?

— Ви-на . . . шану из тебе зао дух.

— Па могу . . . ајде де, да те не одбијем. Дед је овамо . . .

И онда се, насмеја:

— Хе-хе-хе! . . . да имам и рацку икону . . . хе-хе-хе . . .

И тебе зар не дирну тај смех?! . . .

И дао ти је вина за икону, и ево шта си онда све урадио: опио си се, потукао си се са Нестором, избацили те на поље, онде си се ваљао, деца ти се смејала..

Еј Јевреме, Јевреме.

И данас приповеда Мориц крчмар како си ти попио свога свеца. Попио и њега, па сад са свим пропао.

успева, него се пре времена затру, услед чега пре времена кукурузовина мора да жути, и кукуруз силом да зре.

На против они који су за загртање веле, да је баш загртање главни узрок, да жиле у сушним годинама више стоје у влази, него кад је кукуруз незагрнут. Шта више веле, и оне жиле што се горе где на чланку појаве — росне жиле — и те у том случају из земље сисају храну, и подпомажу стабадљику. Ово последње је тврђење сасвим погрешно, јер те росне жиле ни у ком случају не хране се соком из земље него, баш одузимају храну из стабадљике, па биле оне загрнуте или не; то важи за све биљке које ове росне жиле испуштају, па важи и за кукуруз.

Даље веле, да кад се кукуруз загрне, више хране долази до доњих жила, која влагом — кишом — спушта се до најдоње жиле. — Веле, да се тим начином и жиле већма бокоре — разграњавају

— и за стабадљику више хране купе. И напошетку веле, да се кукуруз загрнут боље одржава у свом усправном положају. Што се тиче ове последње тврдње, про-

тивници наводе пример, да то не постоји, да ако се загрне да боље стоји, јер веле, да кад се и пуста посеје — на сачму — што треба да служи као зелена пића за

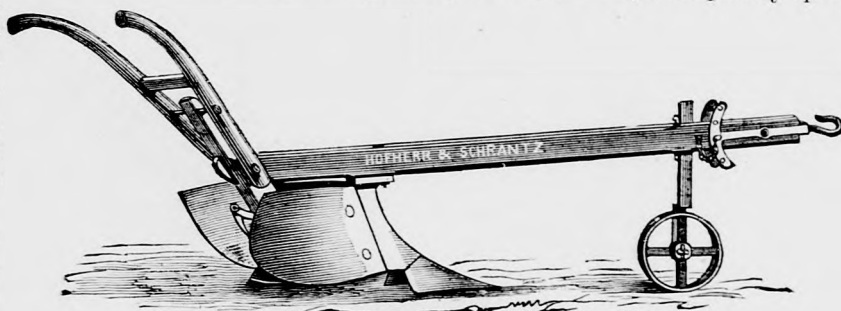
марву, па кад се не покоси за рана нег остане на њиви дуже времена, да поједине стабадљике донесу подпуно лене развијене клипове; па додају уз то још какав би плод био, кад би се на ређе посејали и двапут па и трипут било руком, или удешеним окопачем окопали.

Покрај све њихове тврдње да кукуруз није нужно загртати ипак навађају неке лошије земље, земље које су више стегнуте да је свакојако нужно загртати.

У погледу загртања остаје нам још да речемо коју о начину како се оно изводи и на који је начин могуће кукурузе загртати.

Загртање може да буде руком односно обичном мотиком. Све мање њиве свакојако је боље мотиком загртати, јер ту човек према земљи, и другим приликама, уме и може тако загртање да удеси, да је за сваку стабадљику најудесније. Главно је правило, да се при загртању прво сва појављена

на трава из корена покоси, да све грудве добро издупају, и напошетку, да се око стабадљике са свију страна једнако дробна земља узгрне.



Сл. 34. Плуг загртач.

Осим загртања руком може оно да се изведе и плугом загртачем. На сваки начин, где је велика количина засејана кукуруза да је и јефтиније а и брже, да

А велим ти: још ти ниси са свим кажњен, још ћеш патити, горко . . . дуго . . . много . . . Виш оно кошће у св. Ђурђа, он је њиме сатирао неваљалство, непоштење, безумнике . . .

А, Јевреме, зар се не бојиш?!

Сутра дан ишао је Јеврем е' нашим људима код спахије у надницу.

Како му је било. Незнам.

Тек кад се у вече, први пут онако уморан од рада враћао кући са првом зарадом од 40 новчића, одмах је купио хлеба.

А целу ноћ ни да би тренуо.

Гушио се, сиромах, у сузама.

Сад се покајао, али доцкан.

Не, још није.

Може он и као сиромах бити поштени вредан, или као поштен и вредан може опет бити сиромах. Још није доцкан.

А на вино са свим омрзнуо.

Марадик 1890.

В. Милаш Марин

се плугом загртачем обавља тај посао, него руком.

Умни пољопривредници су и ове плугове загртаче веома усавршили. Ево ми их овом приликом у две руке приказујемо. Први је сл. 34. и то тако удешен, да стоји на дрвеном гредељу, раоник баца на обе стране земљу. Земља падајући, једна с једне стране на дашчицу, друга с друге стране, загрће редове кукурузе подједнако. Рукунице су просте од дрвета; а како ће плуг загртач дубље или плиће да се зариије у земљу, удешава се колечком од једног точка близу краја гредеља. Овако удешен

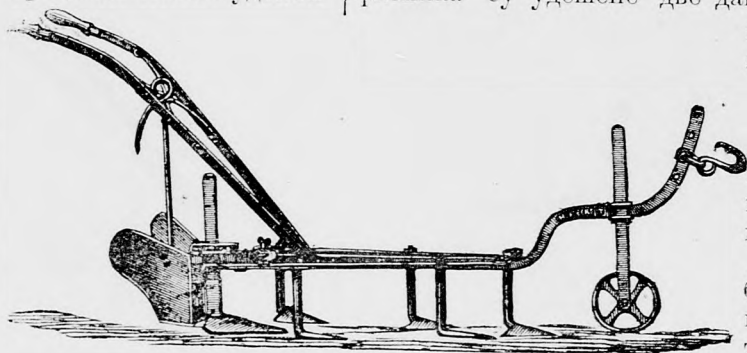
плуг загртач стави се међу два реда кукуруза, наравно предпоставља се, да је кукуруз у правилне редове, било за плугом, под мотику, или сејалицом за кукуруз посејан. По средини оба реда зариије се у

земљу, и тада према ширини редова удешавају се обе дашчице, са обе стране тако, да земља с њих (са дашчица) падајући на страну, загрће редове кукуруза само с једне стране. Ове се дашчице могу врло лаким начином веома раширити, да даље од себе земљу бацају; или се према потреби могу стиснути, да на ближе земљу бацају.

У сл. 35. видимо много усавршенији плуг загртач, који уједно пред главним раоником, има више раоника, који идући

пред главним, просто земљу прво окопавају, ситне, свој травуљини жиле подсецају и тек овако приправљену земљу главни раоник захвати, пребаци је на дашчице, са ове пада на редове кукуруза. Овај плуг загртач има три гредеља, један по среди главни, и са обе стране овог по један споредни. На главном је у почетку раоник окопач, а у задњем делу под рукуницама главни раоник загртач; на споредним се налази на сваком по два раоника окопача, који су тако удешени, да не пада један према другом него између. Удну главног раоника су удешене две дашчице, једна

на једној другој на другој страни; ове се дашчице, стојећи на шаркама могу врло лако размаћи да раздаље земљу бацају, или се могу стиснути да на ближе загрћу.



Сл. 35 Плуг загртач.

По дубљини се и ту удеша на колечци од једног точка, на којим се налази ступац да се издићи или спуштити може. Загртање овим загртачима што рекосмо за кукуруз, то исто важи и за кромпир. Обоје се на један и исти начин оваковим загртачима могу загртати.

Овакове као и друге пољопривредне справе могу се добити у машинској фабрици Хофхера и Шранца у Бечу.

Ј. Р.

Ж И В И Н А Р С Т В О.

Наше домаће кокоши.

Можже бити да се ретко где у којим крајевима нашега народа, тако и у толикој мери негује домаћа живина — пиљеж — као код нас. И у најсиромашнијег пољопривредника није реткост, да се на дому његовом нађе по неколико стотина разне живине.

У имућнијег прекрилили окоп гуске, патке, ћурке, и кокоши. Милина је видети, како старица сваки час преко дана истрчава напоље, и само један поглед кад је бацила на свод небеси, њено је оштро око видело какву тичу грабљивицу, која лисичијим летом облеће око ситне излежене пиљежи, и ако јој ко на пут не стане, устреми се, и колко си оком тренуо, већ у њени канџа пишти невинашце на очиглед мајке, која у јаду свом не зна друга мелема себи наћи, него раширеним крилама и тужним гласом прикупља осталу своју

млађанчад око себе. Много је пиле, гушче, паче, или пуче, само један узвик станарицин „еја!“ од оштри канџи орлова, коба и других грабљивица спасло.

Вредна се станарица поноси, кад може што више живине да налезе. Сву другу живину, осим кокошију, са неким рачуном насађује и негује, и о њима озбиљна рачуна води, а о кокошима тек онако узгред бригу води. На њих не полагаје тако велике важности; њих коље, ал преко целе године; паром износи на трг, ал преко целе године; по које јајце прода, ал преко целе године; од њих не добија за перје новац, не тера их чопором на продају, не згрне на једанпут по 40—50 или 100 и више форинти, као што то бива у више пута од гусака, патака па и ћурака.

Покрај озбиљније неге остале живине, ваљало би и на кокоши већу важност, па и бригу слагати. Велики је и снажан је то извор наших дневних потреба.

Да је неговање живине богат извор за све пољопривреднике, види се и отуд, што се тако рећи, по целом свету она негује укрштањем, сваким даном све боље и боље феле изводе. Добра се фела брзо рачује па и распросте. Истина да свака новина, некако сама јој реч, и неко првенство присваја, и држи се, што је ново то је боље од старог и ово заоставља. Но то у самој ствари баш као да не постоји. Узмимо само за пример како су кокички и неке кокоши примљене као неко девето чудо у Европу; ко није тежио да ма по скупе новце запати те грдне кокоши? Сваки је волео веће и скупле одранити, а једном муком, него ситније. Пре 20—30 година, готово није било станарице, која није зажелела да запати петла и кокош, па да њих запати читаво јато кокичкина; задовољна је била, само ако је и један насад

јаја могла добити и скупе га је платила. А што да не плати, кад ће јој се то сто пута па и више натраг вратити, и то кроз кратко време. Она је већ својим душевним очима гледала, како ће место ћурчија и гушчија печења, да изнесе печену кокошку, па онај (њен муж) неће познати да је то кокош; она је већ у души бројала велик добит, што ће добити за пар таквих пилића, који су већи него домаће јој маторке-кокошке. Сва се та њена радост за кратко време у незадовољство и жалост преобразила. Брзо се увидело, да се кокичкине тешко легу, због тешкоће полунају у насаду јаја, кад се излегу, квочка многе пилиће прегазу, многи поцркају и овдуд — отуд тек ако јој је које тек остало; па и то што јој је остало, кад га је заклала и испекла, ни близу тако добро и куено, као што је ова наша домаћа фела. И тако за кратко време кокичкина изгуби сваку важност тако, да ја сумњам е да би могао још где наћи, код наших станарица чисту кокичкинеку фелу.

После кокичкине препоручивали су тако звану брама кокош. Ова се у неколико боље показала, али ни изблизу оно, што се од ње очекивало. Од ове феле још се може по где-где наћи; то су ове међу нашим тако зване велике.

Оно што се очекивало од кокичкине и од браме то у последње доба веле да се да постићи са такозваном талијанском кокошком, која је толика као наше домаће најкрупније; лангшан кокошком која је много крупнија и врло добра фела, као и плиморок, које ћемо у идућем или у другим којим бројевима опширније описати.

— ? —

П О В Р Т А Р С Т В О .

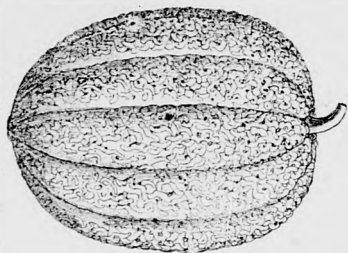
Лубенице и диње.

Лубенице се сеју у слободи почетком маја месеца, рано с тога не ваља истрчавати, што мало јача ладноћа, или само хладнија роса, врло шкоди

лозици јој, врежи, и не да, да се лоза подпуно добро развије. Кад се кућица добро и лепо направи, по дну мора доста ђубрета доћи, тада се по сред ове посеје 6—8 зрна. Ако свако семе проклија и изникне, од свега ваља само 2—3 нај-

лешна и најједрија струка изабрати и оставити, остали се пажљиво почупају. Како лоза потера трећи лист, одма се лозица закине на 2 ока, с тога, да по-

терају нове младе лозе, са стране главне лозе, кад и ове младе две нове лозице по-



Сл. 36.

терају и добију свој трећи или четврти лист, опет се испред тога одсече или закине, да тиме нове лозице потеку које плод собом носе. — Лубенице се само једанпут закидају.

Док је још мали усев, дотле се мора добром водом прилично и заливати а касније, није нужно: кад се залива, залива се добро, бар да је доле земља влажна за 8 дана.

У бостану се трава не сме трпити, с тога је треба брижљиво плевити у своје време и окопавати.

Кућице треба да су у редове правилно, понаправљане тако, да главна лоза иде од кућице до кућице, уздуж једним правцем, а споредне плодне са стране; с тога у реду кућице могу бити у размаку једна од друге на 7—8 dm, а ред један од другог у размаку најмање 1 m.

Тикве и бундеве никако неваља у бостану помешано са дињама и лубеницама сејати, јер и најбоља врста диње и лубенице, кад се у цвету оплоди са прашком бундевиним, тиквеним, или краставчевим, изметне се у неку трећу, рђаву. Нек је врежа осеби а остало осеби посејано.

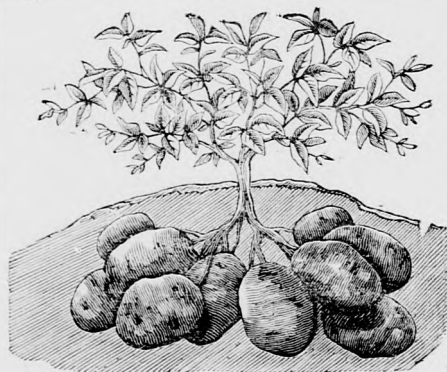
Диња данас осим наших познатих добрих а неизметнутих врста, као церовача и думлека, има врло много нових и добрих врста, као т. з. американска диња а н а н а с, му-

скат, турска церовача (сл. 36.) и још врло много других.

И лубеница има више врста, но ми смо у тако сретном положају да све те нове и нове врсте не могу се мерити ни по кусу ни по лепоти, ни по величини, са тако званом вуковарском, коју треба на све стране да обделавамо и негујемо.

Кромпир.

Кромпир (земљуника — кртола) сеје се данас не само по баштама, него по њивама и то много, јер овај служи нам преко целе године као главна грана, као кухан, печен, или као мешавина у лебац, а уз то још као главна и врло добра храна, и неке домаће живади. За то се велим читаве њиве кромширом обделавају. На пошто је он као главна наша — људска храна — то се култивацијом произвело врло много врсти, и према добу приспевања, и према самој каквоћи. На према познавању врста и својих потреба, људи удешавају и само сејање.



Сл. 37. Снежни прамен-Schneeflocke

У народу многи се јако разилазе у томе, да ли кромпир воли добру нађубрену јаку земљу или слабу? За јаку веле, да ће посејани кромпир сав у лозу отићи, и врло мало у земљи заметака бити; зато да се у слабијој сеје; у слабијој пак и ако би могло да буде заметака

нема касније хране у довољној мери у тој мршавој земљи, те и ту није добро. Искуство је ипак потврдило да је много боље у доброј хранљивој земљи кромпир сејати него у мршавој; а ђипање у лозу не зависи толико од јачине земље колико од врсте самог кромпира.

По баштама се обично сеје рани кромпир, јер овај ће нам пре до уста доћи, и подмирити пре једну потребу. Кромпир у кућицама у размаку од 4 - 5 dm сеје се већ у марту месецу, али нешто дубље, а уз то га ваља још по кућици покрити у-

горелим ђубретом. — Касни кромпир сеје се месеца Априла. У сваку кућицу баца се по 2-3 кромпира; боље је крупнији бацати по врло ситан. Све кућице треба да су у реду ради лакшег оконавања, а кад лоза ојача и снажније потера, мора се свака кућица за себе подгрнути. Кромпира који се по баштама сеју има више и то врло добрих врста од којих ћемо овде неколико споменути: сарли розе, рани амерички, снежни прамен (сл. 37.) а има још и многи други: а од касног: сеоски бели, жути луковасти итд.

Ц В Е Т А Р С Т В О .

Каранфил

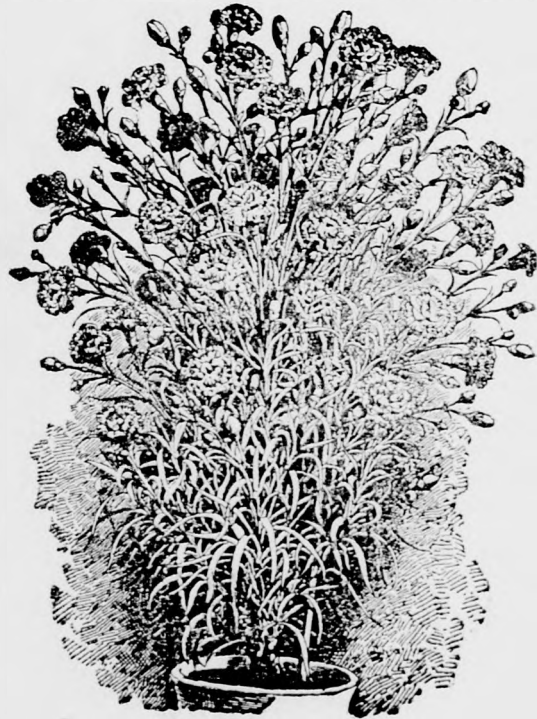
(Dianthus)

Каранфил је у нашем народу један од најобљубљенијих цветова. Готово да нема куће, где се не негује каранфил. Без разлике пола и доба свако га воли. Колико је само девојака својим каранфилом љубав стекло? Или, колико је момчади, који су своје миљенице каранфилом занели? Али оставимо сву појетску страну каранфила песницима, а ми се позабавимо о разним врстама, начину неговања, расплођавању и о непријатељима каранфила.

По врсти разликујемо, наш обични прости разнобојни каранфил; дупли разнобојни и кинески (турски) каранфил. Осим ових врста има још и више, а и оне се саме међу собом још разликују.

По боји најобљубљенији су бела цуна цвета и црвене боје, а врло се радо виђају и шарене боје.

У цветовима простија склопа су лепше цветни листићи с крунице поређани, а у сложенија склопа при-



Сл. 38. Каранфил — Dianthus.

цветњи она зелени омотач (чашница) пукне с едне стрјане на коју се цела

круница навије; цветни листићи су више изрежкани.

Каранфил се расплођује семеном; семе се сеје у лаку нагнојену земљу. Може да се сеје у лонце или у леје по направљеним браздицама. Браздице ваља да су дубоке. 2 см а семе од семена на 1 см. Семе се покрије ситном земљом, али без да се притисне земља.

Од кад се засеје, па до год не проклија, ваља га сваког дана заливати; а кад почне клијати, ваља га чувати од сунчане жеге, јер се лако спари. Кад добије 6 или 8 листића онда се расађива у већем размаку н. пр. од 8 до 10 см. али земља мора бити такође нагнојена.

Под јесен се пресађује у лонце, пак идућег пролећа цвета. Како га не негује за лонце, тај га оставља на леји и преко зиме; добро је врло да се с јесени лишћем покрије, да би се тим сачувао од јаке хладноће. Онај што је пресађен у лонац унесе се у кућу, и ту се благом водом кад тад мало залије. У пролеће се поново могу пресађивати у слободне леје. Овај начин наравно има и својих мана, а особито му је та главна мана, што много семе и не проклија, па уз то и које проклија не цвати одма, него се за цветом мора дуго чекати, уз чега још и то додајемо да не знамо какав ће цвет да буде па ни по боји ни по склопу. Стога је најбоље расплођавати каранфил са изданцима, који се цепају од главног корена, и који познајемо и по боји и по склопу.

Најсигурније се расплођава, кад се у јесен или у пролеће главни корен извади и поцепа на више струкова, тако, да сваки струк носи на себи и нешто жила. Ови се струкови на одређено место расаде, који се у току те године опет уз обичну цватњу истог онаковог цвета

као што је и на главном корену био разбокове, који нам опет може да послужи за расплођавање идуће јесени или пролећа, и на тај начин добру врсту можемо по много година да извађамо.

У лонцима лене врсте могу се расплођавати и изводњацима (пелцерима), и то на овај начин. Онај струк (избој) који је на главном струку ниже избио, повали се к земљи, доњи се део, који додирује земљу мало у косо зареже кукицом, к земљи причврсти и добром земљом загрне, и што боље се залива; на зарезаном ће се месту жилице образовати, и тада се одсече као самостална биљка од главног струка. — Други је начин, кад се избој у лим савијен (у виду штаницле) зареже се унутри лима сједне стране избој, обложи влажном земљом или маховином, а лим се одржава на избоју, кад се испод њега у избој придевачом (пчиодом) прибоде, а све укупно, кад се привеже уз прутућ задевен у земљу. Кад овај изводњак пусти жилице, одсече се од главног струка, извуче из савијеног лима, и пресади на одређено место.

Од овакових изводњака добићемо цвет још те године, а цвет је исти онакав, какав се налази и на главном струку.

Каранфил, а особито њежније и финије врсте имају врло непријатеља — затирача. Најжешћи му је непријатељ сама баштованка, кад га преко хладноће на пољу непокривеног остави; кад га прекомерно залива или кад је у одвећ у сухој земљи; кад преживеле маторе струкове не изсецају; кад пуштају да на струку дуго цвет стоји; кад га силом у вис пуштају. Зими му може врло да нашкоде мишеви, јер вољу његове слатке струкове и сладак корен. Против мишева добро

је изсећи сунђер на ситне комадиће, и натопити их у маст, кад се мишеви ових сунђера наједу, набубри им у стомаку и поцркају. Има каранфил, још много буба и црви као својих најжешћи непријатеља, које морамо требити и таманити за то се препоручује да се често и листићи и струкови па и доња земља прегледа и сваки гад уклања.

Кад каранфил жути, знак је да је болестан, подкопати га треба, и нагнојеном ситном земљом подгрнути га ваља. — Овим нас речима упознаје и упућује Бианкини у своје делу о каранфиљу и како да га негујемо.

Д О Ш И С.

Марздик (фрушка гора). Априла 1890.

Ми смо вам некако на подножју фрушке горе, те по томе наш свет не занима се само са воћарством, виноградарством, већ и са ораћом земљом. Од неколико година амо филоксера је већ захватила и наше винограде. Сваке године опажа се све већи мањак и вину, а за ову годину већ смо и изгубили наду, да ће нас виногради помоћи. Да се филоксера утамани, још до седе није ништа покушавано, ма да се чује, да ће котарска област американску лозу раздати међу сељацима. Међутим наш народ још

држи, да ће се филоксера кад тад и сама утаманити. Пропале винограде саде, по ново — а све са чврстом надом, да ће тамо после ови понети. Дај Боже!

Али то још није јако зло, као ово, које нас ових дана изненади!

Наши су воћњаци чувени, и кад роде шљиве, разносе се на све стране, па шта је најглавније, многа се кућа од њих и подигне. Кад оне роде, одмах је и село живље и веселије. Лане не су родиле и били смо као утучени. Ове године свима нам се брк осмејкивао, кад смо видели, како је веће лепо процвало. Пуно, начичкано, та права милина! Али нас зла коб у нади претече. Нагрнуле неке гусенице — силеџија. — Затресеш ли воћку, све падају као киша. Још при крају зиме, као обично скидао их је свет и палио, па опет. И сад их тамани, па мислите, да је нестaje. Ајак. Све их више.

Па, помислите г. уредниче, каква је тек жалост погледати по воћњаку, у ком се ни листак не зелени!

Школски врт готово опустошен. Младице дивљаке немају листа.

У неком делу пашњака коњи и марвенеће да пасе. И трава их пуна. Ту су вам некакве црне и маљаве.

Међутим ораћа земља добро нам понеда. После ових киша оживило и жито и јечам и зоб с' кином заједно у некле оживесмо. Тек кад је лед почео падати, жацнуо нас страх. Али буди Богу хвала, штете нам није нанео.

Посљедице ових силних гусеница јавићу вам.

В.

ФАБРИКА ХОФХЕРА и ШРАНЦА у Б Е Ч У.

Препоручује своје богато стовариште разноврених и солидно урађених

ЕКОНОМСКИХ СПРАВА и МАШИНА

и то све по најновијој конштркцији и најбољој системи, а по врло умереним ценама и повољним платежним условима.

Богато илустровани ценовник шаље свакоме на захтевање забавдава и франкирано.

Landwirtsch. u. Maschinen-Fabrik und
Eisengiesserei von
Hofherr & Schrantz Wien.
X Bez. Erlachgasse 26.

Ј. Ц. ШМИДТ ЕРФУРТ.

Препоручује свој велики избор

С Е М Е Н А

од поврћа, цвећа и економских биљака, разног дрвећа и шиља и од сваке врете воћа.

ПРОИЗВЕДЕНИХ БИЈАКА

сваке врете, особито екзотична цвећа и новитета од разног поврћа.

Специјалне богато илустроване каталоге шаље свакоме на захтевање бесплатно и франкирано.

J. C. SCHMIDT
Erfurt.